

Innsynsretten

Presentasjon i oppvekst- og omsorgsutvalget 18.04.2018

Ved Brit H. Resell

Generelt om innsynsrett i offentlig forvaltning

- **Allmennhetens innsynsrett, etter offentlighetslovens regler om innsyn**

Er knyttet til demokratihensynet: Enhver skal ha adgang til å kontrollere forvaltningens virksomhet, men også av hensynet til å kunne kontrollere om likebehandlingsprinsippet er ivaretatt.

- **Partsinnsynsrett, etter forvaltningslovens generelle regler.**

Er knyttet til partenes rettssikkerhet i egen sak.

- **Folkevalgtes innsynsrett, etter kommunelovens regler**

Er knyttet til forsvarlig saksbehandling og det overordningsforholdet som folkevalgte organ har over administrasjonen.

- **Kontrollutvalgets innsynsrett, etter kontrollutvalgsforskriften**

Er knyttet til den kontrollfunksjonen som kontrollutvalget skal ha i forvaltningen.

Allmennhetens innsynsrett

- Offentlighetslovens § 3 Hovedregel
 - *Saksdokument, journaler og liknende register for organet er åpne for innsyn dersom ikke annet følger av lov eller forskrift med hjemmel i lov. Alle kan kreve innsyn i saksdokument, journaler og liknende register til organet hos vedkommende organ.*
- Hovedregel om gratis innsyn i § 8
- Plikt til å vurdere merinnsyn - § 11 Merinnsyn
 - *Når det er anledning til å gjøre unntak fra innsyn, skal organet likevel vurdere å gi helt eller delvis innsyn. Organet bør gi innsyn dersom hensynet til offentlig innsyn veier tyngre enn behovet for å unnta.*

Unntak fra allmennhetens innsynsrett

- Offentlighetslovens §§ 13 - 26

- Har plikt til å unnta for opplysninger undergitt taushetsplikt i lov.
- Kan gjøre unntak for organinterne dokument
- Kan gjøre unntak for dokument innhenta utenfra til bruk i den interne saksforberedelsen
- Kan gjøre unntak for rettsaksdokument, som organet har utarbeidd eller mottatt som part i ei rettsak
- Kan gjøre unntak av hensyn til det offentlige sin forhandlingsposisjon m.m.
- Kan gjøre unntak for dokument i saker om ansettelse, lønnsoppgaver m.m., men gjelder ikke begrensede søkerlister og opplysninger om bruttolønnsutbetalinger.

En parts innsynsrett

- Forvaltningslovens § 18
 - En part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter
 - En mindreårig har også rett til innsyn dersom den blir representert ved verge
 - Har også rett til innsyn etter at vedtaket er fattet

Unntak fra partsinnsynsretten

- Forvaltningslovens §§ 18 a - 19
 - Har ikke krav på innsyn i organinterne dokument
 - Organet kan gjøre unntak for dokument som det har innhenta fra et underordnet organ til bruk for sin egen interne saksforberedelse
 - Unntaket gjelder ikke i faktiske opplysninger e.l. eller bearbeiding av fakta som har betydning i saken
 - Unntaket gjelder ikke saksframlegg, sakslister, dokument o.l. med unntak av saker fra kontrollutvalget/-sekretariatet
 - Har ikke krav på innsyn i visse opplysninger som gjelder forsvars- og sikkerhetsinteresser, tekniske innretninger, forretningshemmeligheter mv., opplysninger som det ikke er tilrådelig at man får

Folkevalgtes innsynsrett

- Kommunelovens § 40 nr. 5 sier at:

Kommunestyret skal selv fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i saksdokumenter og til informasjon om saker som er under behandling.

Ingen egne regler om innsynsrett i kommuneloven altså, men krav om at kommunene skal vedta eget reglement.

- Sunndal kommune sitt reglement for folkevalgtes innsynsrett; *Møtereglement for kommunestyret, økonomi- og planutvalget (formannskapet), oppvekst- og omsorgsutvalget og teknikk-, miljø- og kulturutvalget og reglement for folkevalgtes innsynsrett. Vedtatt i kommunestyret 10.05.2006, siste gang revidert i kommunestyret 02.04.2014.*

Reglement for folkevalgtes innsynsrett

- Kommunestyret og andre folkevalgte organ har rett til innsyn i saksdokumenter
 - **Kommunestyret** har rett til innsyn i alle kommunale saksdokumenter
 - I saker som behandles i kommunestyret
 - I andre saksdokumenter når minst 3 av medlemmene krever det. Saksdokumentene må være ferdigstilte og utsendt dersom de skal til politisk behandling. I administrative saker når saken er ferdigbehandlet (truffet vedtak) av administrasjonen. Ordføreren har en selvstendig rett til innsyn i alle saksdokumenter uavhengig av tidspunkt.
 - **Andre folkevalgte organ** har rett til innsyn i saksdokumenter som ligger innenfor organets virkeområde. Også i andre virkeområde dersom dette er nødvendig for vedkommende organs behandling av en konkret sak.
 - Ethvert medlem og varamedlem har rett til innsyn i saker som behandles i organet/utvalget selv
 - Kan vedta innsyn for sin bruk i andre organers saksdokumenter når mins 1/3 av medlemmene stemmer for det.

Folkevalgtes innsynsrett – forts.

- Særregler for innsyn i taushetsbelagte opplysninger m.m.
 - Innsynsretten er begrenset i taushetsbelagte opplysninger. «Skal tjene en hensikt».
 - Kan ved flertallsvedtak kreve innsyn når det er et klart behov for dette ved behandlingen av en konkret sak i vedkommende organ.
 - Plikter å bevare taushet om opplysninger når innsyn i disse er undergitt taushetsplikt eller unntatt offentlighet.
 - Når en sak behandles for lukkede dører skal det ikke orienteres eller refereres med mindre organet bestemmer noe annet.
 - Folkevalgte har plikt til å bevare taushet om opplysninger som de får kjennskap til som er taushetsbelagt.

Folkevalgtes innsynsrett – forts.

- Framgangsmåten ved krav om innsyn – forholdet til administrasjonen
 - Henvendelser skal behandles straks.
 - Skal skje tjenestevei: rettes til rådmannen, tjenesteleder eller leder for støttefunksjon.
 - Forespørsler til administrasjonen om saker som er under behandling bør besvares positivt med en kort redegjørelse for behandlingsmåte, tidsplan o.l.

Unntak fra folkevalgtes innsynsrett

- Har ikke innsyn i interne arbeidsdokument for administrasjonen
- Unntak for taushetsbelagte opplysninger, men kan likevel kreve innsyn ved flertallsvedtak – må gjelde en konkret sak som skal behandles i organet

Kontrollutvalgets innsynsrett

- For å kunne ivareta tilsyns- og kontrollfunksjonen, har kontrollutvalget innsynsrett i alle opplysninger, redegjørelser eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene
- Innsynsretten gjelder kontrollutvalget som organ, ikke enkeltmedlemmer i kontrollutvalget
- Utvalget har rett til å delta i møter i folkevalgte organ, gjelder også lukka møter

Svar på spørsmål fra Ole-Anders Andreassen om innsynsretten

- Har folkevalgte i Sunndal en større innsynsrett enn f.eks. aviser og innbyggere i kommunen:
 - Både ja og nei:
 - **Ja** i saker som behandles i det utvalget man er medlem i dersom dette er nødvendig for en forsvarlig saksbehandling og for å treffe riktig avgjørelse.
 - **Ja** dersom man trenger opplysningene for å treffe riktig avgjørelse i annen sak
 - **Ja** dersom 3 medlemmer i kommunestyret eller 1/3 av medlemmene i organet krever innsyn (gjelder ikke taushetsbelagte opplysninger, som krever et flertallsvedtak i organet)
 - **Nei** dersom saken ikke skal behandles i det organet du er medlem i.
 - **Nei** dersom opplysningene ikke er vesentlig for saken som skal behandles.
 - **Nei** dersom du er varamedlem og ikke innkalt til møte og skal delta i behandlingen av en sak unntatt offentlighet

Svar på spørsmål – forts.

- Praktiserer Sunndal kommune merinnsyn:
 - Ja:
 - Hovedregelen er at alle dokument er offentlige (alle dokument, inn- og utgående, registreres automatisk med «Publiser» i sak-arkivsystemet). Dersom skjerming/u.off. kreves en tilgangskode med hjemmel.
 - Alle dokument i fullversjon (med unntak av interne dokument; X- og N-notat) legges ut på kommunens hjemmesider 4 dager etter journalføring.
 - Alle politiske saker legges ut på hjemmesida så snart sakene er ferdige og kunngjort for utvalgsmedlemmene. Politiske saker unntatt offentligheten blir ikke lagt ut, men det opplyses spesifikt i innkallingen at slike saker foreligger til møtet og hvilke vurderinger og lovhjemmel som er lagt til grunn for å unndra det offentligheten.
 - Krav om merinnsyn behandles uten ugrunnet opphold hvor sladdede versjoner produseres dersom mulig for å kunne åpne opp for innsyn
 - Pressen får møteinnkallinger tilsendt samtidig med utvalgsmedlemmene. Saker unntatt offentlighet blir ikke utsendt, men det opplyses om at det foreligger saker u.off. og begrunnelsen for at de er unndratt med hjemmel.
 - Kommune-TV. Videoopptak av kommunestyremøtene som kan følges på direkten via hjemmesida eller lastes ned i ettertid. Legger til rette for mer åpenhet.

Svar på spørsmål – forts.

- Har folkevalgte innsynsrett i administrasjonens arbeidsdokument?
 - Nei, med mindre arbeidsdokumentet er nødvendig for å treffe riktig beslutning. Må i så fall settes fram krav om det – flertallsvedtak i organet
- Har utvalg samme innsynsrett som kommunestyret?
 - Nei, fordi
 - Kommunestyret har innsyn i alle saksdokument fordi det har en overordnet funksjon. Gjelder likevel ikke taushetsbelagte opplysninger.
 - Utvalgsmedlemmer har innsyn i dokument i saker som organet selv skal behandle. Innsynskrav i andre dokument/saker må fremmes av 1/3 av medlemmene.
 - Ordføreren har en selvstendig innsynsrett i alle saker
- Har medlemmene av utvalg samme innsynsrett som utvalget?
 - Nei
 - Enkeltstående medlemmer har ikke samme innsynsrett som hele utvalget, men 1/3 av medlemmene kan kreve innsyn. Må være flertallsvedtak for innsyn i taushetsbelagte opplysninger.